

# VIDÉKFEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK VAJDASÁGBAN KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A VIDÉKI TURIZMUSRA

## RURAL DEVELOPMENT OPPORTUNITIES IN VOJVODINA WITH SPECIAL REGARD TO RURAL TOURISM

MUHI BÉLA

Educons Egyetem, Közgazdasági Kar, Sremska Kamenica, Vajdaság, Szerbia  
muhi.bela@gmail.com

### Összefoglalás

*Az idegenforgalom Vajdaság gazdaságpolitikájának egyik kitörési pontja, mely jelentősen hozzájárulhat a térség fejlődéséhez és a foglalkoztatás javulásához. A tartomány idegenforgalmi kínálatának alapját a terület természeti, antropogén és kulturális kincsei képezik, amelyek elegendő attraktivitást tartogatnak ahhoz, hogy térségünkbe turistákat csalogassanak. A vidéki turizmus terén is nagy lehetőségek rejlenek a régióban. Ugyanakkor a vidéki turizmus fejlesztésekor a környezet-tudatos magatartást és a fenntartható fejlesztést kell szem előtt tartani. A vidéki turizmus fogalma ma sokkal szélesebben értelmezendő, mint korábban, és a vidék-fejlesztés egyik legfontosabb elemének tekinthető, hiszen a vidéki turizmus alapvető célja a vidéki lakosság kiegészítő jövedelemhez juttatása, ezáltal megélhetési gondjaik mérséklése, életszínvonaluk növelése, s nem utolsósorban a helyben tartás, az elvándorlás megakadályozása.*

Kulcsszavak: vidékfejlesztés, vidéki turizmus, Vajdaság  
JEL kód: Q5, R1, Z3

### Vajdaság turizmusa

**A**nnak ellenére, hogy nemzetközi viszonylatban jelenlegi turisztikai kínálatával, vendégforgalmával és bevételeivel Szerbia és Vajdaság Autonóm Tartománya nem tartozik Európa kiemelkedő turisztikai célterületei közé, a turizmus az elmúlt évtizedben mindinkább a gazdaság egyik húzóágazatává vált.

Az ország és a tartomány területén található gyógy- és termálvizek kiváló lehetőséget biztosítanak az egészségturizmus fejlesztéséhez. A kulturális turizmus, az épített kulturális örökség, a múzeumok gyűjteményei, a nemzetközi hírű művészeti élet és a népművészeti hagyományok értékei is kimagaslóak. Valamikor orszá-

gunk a konferenciaturizmus egyik vezető helyszíne volt, a 70-es, 80-as években nagy nemzetközi rendezvényeket szerveztek hazánkban, a 90-es évek háborús eseményei után manapság ismét fellendülőben van ez a turisztikai irányvonal.

Az aktív turizmus keretein belül népszerű a sport turizmus (leginkább a kerékpáros turizmus), a lovas turizmus, a horgászat és a változatos vízi adottságokra építő nautikus turizmus. További lehetőséget jelentenek a történelmi borvidékek, a gasztronómiai és néprajzi vonatkozású vonzótervezők, valamint a különféle rendezvények (művészeti-, zenei-, filmfesztiválok, sportesemények, nemzetközi vásárok).

Manapság egyre többen választják a klasszikus, tömeges turizmus helyett a szelíd, zöld turizmust. Sokan szeretnének elmenekülni a túlzsúfolt, zajos városokból, és helyettük vidéki környezetben, a természetben töltenék a szabadságukat. Ennek jegyében nagy lehetőség rejlik Vajdaságban a vidéki turizmus, a vadászturizmus, az öko-turizmus terén is, illetve az ezek kombinációjára alapozott turisztikai termékek kínálatában.

### ***Vidéki turizmus***

Vidéki turizmus alatt a vidéki (nem városi és nem kiemelt üdülőkörnyék fekvő) településeken folytatott vendéglátást értjük, amely magába foglalja a szállást, az étkezési és programszervezési szolgáltatásokat egyaránt. A vidéki-falusi vendéglátás valójában bárhol szervezhető, ahol a vendégfogadás falusias jellege biztosítható, illetve a közvetlen környék kielégíti a falusi vendéglátással szemben támasztott tartalmi és formai követelményeket.

A vidéki, falusi, agro, farmturizmus kifejezéseket sokszor szinonim fogalomként használják a szakirodalomban. Ez azzal is magyarázható, hogy szélesebb értelemben azt a sokszínű tevékenységet értik alatta, amely a vidéken megjelenő, az agrárgazdasághoz erősebben-lazábban kapcsolódó vendégfogadás, és amely, mint turisztikai termék a szállásadásból, vendéglátásból, szolgáltatásokból és szabadidős lehetőségekből áll (Kovács, 2002).

A hazai és a nemzetközi – elsősorban nyugat-európai – fogalom- és szóhasználat eltérő. Az egyes országok fogalomhasználata függ a vidék fogalmának értelmezésétől is. Hazánkban a falusi turizmus kifejezés terjedt el leginkább, így a szakirodalom is többnyire a falusi turizmus kifejezést használja a vidéki környezetben, falun, tanyán, családoknál folytatott üdülésre.

Számos kutató definiálta már a vidéki-falusi turizmust, egy-egy aspektusból vizsgálva. Csizmadia (1993) a falusi turizmust a szelíd turizmus kategóriába helyezi és az alábbi meghatározással írja le: „A klasszikus értelemben vett falusi turizmus azt

jelenti, hogy a faluban élők fő foglalkozásuk mellett (mezőgazdaság, ipar) jövedelemkiegészítő tevékenységként saját házaikon belül kihasználatlan szálláshelyeiket az üdülés szolgálatába állítják, miközben a falu környezetével és hangulatával megmarad eredeti állapotában. Arra továbbra is a mezőgazdasági termelés, az állattartás és ezekhez kapcsolódó ipari tevékenység lesz a jellemző.”. Később a szerző a megfogalmazást így folytatja: „...tágra vett értelemben a falusi turizmus által vidéken, a városokon kívüli területeken kihasználatlan szálláshelyek idegenforgalmi hasznosítása mellett az ott meglévő és létrehozandó idegenforgalmi struktúrák nyújtotta szolgáltatások, és ezek igénybevételének összességét értjük.”

Jenkei (1996) szerint a falusi turizmus a falun történő üdülést, nyaralást foglalja magába, azaz a falvakban megvalósuló turizmust általában. Nanszák (1996) a falusi turizmust úgy definiálta, mint üdülést a vidéken, olyan természeti-épített környezetben, amely optimális rekreálódási feltételeket biztosít az urbanizáció ártalmaitól menekülő városlakóknak, és hitelesen őrzi, ápolja és közvetíti a település tradícióit.

Könyves és Müller (2001) a következőképpen fogalmazta meg a falusi turizmust: „A falusi turizmus nem más, mint termékek, szolgáltatások és tapasztalatok, élmények előállítása és fogyasztása, amely elsősorban a vidéki/falusi közösségek természeti és kulturális erőforrásain alapul, azok fenntarthatóságának határait nem lépve át. A falusi turizmus olyan gazdasági tevékenység, amely a helyi erőforrásokra alapozódik, ezeket felhasználva képes lassan kiteljesedő szerves fejlődést indukálni a vidéki térségekben. Ideális esetben a falusi turizmus az egyéni, kis- és középvállalkozások, valamint kistérségeken belüli együttműködésük gerjesztője és integrálója, hathatósan hozzájárul a vállalkozói ismeretek bővítéséhez, kikényszeríti a marketing-szemléletmód térhódítását.”

Gannon (2001), ír szakember szerint: „A falusi turizmus fogalma magában foglalja mindazokat a tevékenységeket, szolgáltatásokat és helyi környezeti értékeket, amelyeket a falusi lakosság a turistáknak felkínál elszállásolásuk, üdülésük, szabadidőtöltésük érdekében, és amely igénybevételért a turisták fizetnek, tehát aminek révén a falusi lakosság és a település jövedelemre tesz szert.” A falusi turizmus tehát üzleti tevékenység, ennek következtében termelési ágazatnak tekintendő. E felfogás mögött az az intézményesített szakmai, szaktanácsadói és pénzügyi támogatási háttér áll, amely révén az ír turizmust és általában az ír gazdaságot „Európa kelta tigriseként” emlegetik. A téma egyik klasszikusának számító ír szakember később a falusi turizmust a vidékfejlesztésbe ágyazottan tárgyalja és magát a tevékenységet komoly üzleti vállalkozásnak tartja.

A vidéki turizmus a vidéki családok többnyire már meglévő lehetőségeire alapozott jövedelem-kiegészítési formát is jelent. De a vidéki turizmust sokkal átfogóbban is lehet értelmezni, hiszen a vidéken folyó összes turisztikai tevékenységgel azonosítható, melybe beleférnek a hagyományos idegenforgalmi vállalkozások, panziók, éttermek, a vidéki térségben folyó valamennyi vendéglátási és szabadidős kapcsolódási forma.

A vidéki-falusi turizmus tehát minden nem városban és turisztikai szempontból nem országos jelentőségű vidéki területen folytatott vendégfogadás, amely komplex turisztikai termékként egy település, illetve kistérség turisztikai kínálatát viszi piacra a falusi-tanyasi vendégfogadás sajátos (település- és szálláshely-specifikus) elemeivel.

Összegezve a vidéki turizmus ismérvei a következők lehetnek:

- Fejlesztése a vidékfejlesztés egyik legfontosabb eszköze,
- Fenntartható, nem tömegturizmus,
- Helyi, kistérségi vonzerőre alapuló családias, emberbarát szemléletű munkahelyteremtő, lakosságot helyben-tartó (pótlólagos) jövedelmet szerző tevékenység,
- Kerékpározással, vízi túrázással, lovaglással, sporttal, öko-túrákkal, halászat-tal-vadászattal kiegészített üdülés,
- Magában foglalhatja a borturizmust, gasztronómiai turizmust, a helyi hagyományokat, kézművességet, régi mesterségeket bemutató kulturális rendezvényeket, táborokat is.

### *A falusi turizmus Vajdaságban*

Az érintetlen természeti környezet, a régi falusi, tanyasi gazdálkodás megőrzése, a csendes, nyugodt légkör, valamint a történelmi-tárgyi emlékek gazdagsága, együtt komoly vonzerőt jelent Vajdaságban. A természeti, és kulturális kincsek azok, amelyek elegendő attraktivitást tartogatnak ahhoz, hogy a térségbe turistákat csalogassanak. A vidéki térségek, az érintetlen természet, a bácskai, bánáti és szerémségi falvak, tanyák mellett kétmillió hektárnyi vadászterület, 1700 kilométernyi horgászásra alkalmas vízpart, termálvizes források, védett területek, nemzeti parkok, természetvédelmi területek, rezervátumok, valamint vendéglátóipari létesítmények és több helyen fejlett infrastruktúra fogadja az ide látogatókat.

Vajdaság egyes települései kiemelkednek a különböző idegenforgalmi rendezvények szervezésében is. Ezek nagyon kreatív és komplex programokkal tűzdelt kulturális, művészeti rendezvények, melyek hozzájárulnak Vajdaság idegenforgalmi vonzatának kialakításához. Kevés olyan hely van Európában, ahol a tájképi szépség

és sokszínűség, valamint a kultúrtörténeti értékek ilyen gazdag tára egyszerre, és viszonylag érintetlen formában vannak jelen, mint Vajdaságban.

Országos szinten, az idegenforgalmi térképen jelenleg csaknem 200 falu szerepel turisztikai célpontként, és ezek nagy része Vajdaságban található. A falvak mellett a tanyavilág is már magában különleges vonzerőt jelent a belföldi és főleg a külföldi látogatók számára. Az elmúlt néhány évtizedben csak csárdaként, illetve fogadóként üzemeltek az idegenforgalomra átalált tanyák, azonban az utóbbi időben egyre több tanya minősített szállásadóvá alakult át Vajdaságban, melyek számos programot, illetve kikapcsolódási és sportolási lehetőséget nyújtanak. Élenjárók az Újvidék, Zombor, Szabadka környéki tanyák (84 és 137 tanya, Kátai tanya, Jelen (Őz) tanya stb.)

Térségünkben már a múlt század elején színvonalas vidéki szálláshelyek működtek. A vidékre, falvakba látogató turisták többsége a közepes és magas jövedelmű városi családokból kerültek ki. Jelentős volt a gyermeknyaraltatás is a vidéken. Szervezett formában folyt a csereüdültetés is, melynek keretében a falusi gyerekek a városban, a városi gyerekek a falvakban töltötték szünidejük egy részét. Ekkoriban jelentős számban voltak jelen a falvakban az átutazó, gyalogos turisták is. Ők rövid időre, 1-2 éjszakára vettek ki szobát, de természetesen igénybe vették a helyi lakosság számára meglévő szolgáltatásokat is. A falusi turizmusnak vidékünkön a második világháborút megelőzően jelentős hagyományai voltak. Magas színvonalú szálláshelyekkel és vendéglátással bíró fogadók, magánpanziók működtek. Ekkor az ország üdülési igényének 30-35%-át a falusi szálláshelyek elégítették ki. A háborús időszak, s a vele járó gazdasági visszaesés több mint két évtizedre teljesen megszüntette a falusi üdülés iránti igényt. A szakszervezeti és vállalati üdülőlánczat kialakulásával visszaesett a falusi üdülés jelentősége. A legnagyobb keresletnek örvendő idegenforgalmi körzeteken kívül számos településen megszűntek a szálláshelyek, illetve a turisták fogadására alkalmas egyéb kínálati lehetőségek is. Az 1970-es években ismét megmutatkozik némi érdeklődés a vidék irányában, ez a figyelem főként a városi értelmiség, művészek részéről mutatkozott meg, akik ún. másodlakásos formában falusi házakban pihenőhelyeket alakítottak ki. Az 1980-as évek fordulópontot jelentettek a hazai falusi turizmus történelmében: új erőre kapott a falusi turizmus fejlődése. Szórványosan megkezdődött a falusi házak, tanyák kiadása a szállóvendégeknek. Szerbiában a hegyvidéki falvakban kezdődött meg a szervezett vendégfogadás (Tara, Divčibara, Kopaonik, Ozren, Povlen, Rtanj, Bukulja, Oplenac, Suva Planina hegyek környékén).

### *A vidéki turizmus és vidékfejlesztés*

A vidékfejlesztés fogalmát nemzetközi, illetve hazai szinten eltérően értelmezik a vidék szó többes jelentése miatt. Jelentheti a fővárosból nézve az egész országot, a vidéki térségeket, de a városok kisebb-nagyobb vonzáskörzetét is. Gyakran azonosítják a falupolitikával, ritkábban a mezőgazdaságtól függő falvak problematikájával. A vidékfejlesztés valójában mindazon tevékenységek összessége, amely a vidéki területeken élő lakosság gazdasági, ökológiai és társadalmi helyzetének javítására irányulnak. A vidékfejlesztés legfontosabb feladata a hátrányos helyzetű, periférián elhelyezkedő vidéki térségek fejlesztése és fejlődésre való képességének növelése.

Nemes (2000) kutatásai során megállapította, hogy az Európai Unióban meglehetősen sok a bizonytalanság azzal kapcsolatban, hogy mit értünk, vagy mit kellene értenünk vidékfejlesztésen. Térségünkben ezt a kifejezést csupán néhány éve kezdték használni, angol megfelelője (*rural development*) sem régebbi szűk két évtizednél. A vidék meghatározásából következik, hogy a vidékfejlesztés tág térbeli kiterjedésű, magában foglalja a tanyák, falvak és kisvárosok fejlesztését, beleértve a vidéki térségekben folytatott gazdasági tevékenységeket, a foglalkoztatási és kereseti viszonyok javítását, a települési (lakossági) és termelő infrastruktúrát, az élő és épített környezet értékeinek megóvását és a vidéki közösségek fejlesztését.

Font (1998) rávilágít arra, hogy a vidékfejlesztés nem más, mint tiszteletben tartani a helyi kultúrákat, a maguk sokszínűségében és azokat, mint az emberiség túléléséhez szükséges erőforrásokat gondozni, védeni. Meggyőződése, hogy a kultúra és az egészség az a két pillér, amelyre a vidékfejlesztés biztosan alapozható. Jávor (1998) szerint a vidéki területek szociális, ökológiai és gazdasági teljesítőképességének megtartására, fejlesztésére irányuló komplex stratégiák megvalósítását nevezhetjük vidékfejlesztésnek. Dorgai (1998) úgy véli, hogy a vidékfejlesztést nem lehet csupán a gazdaságfejlesztés támogatására, sőt általában a támogatásokra korlátozni, hiszen számos igen fontos eleme a tudatformáláson, a közösségi élet aktivizálásán, a civil szervezetek működésén, a közösségi értékek megóvásán, az élő és épített környezet védelmén, továbbá egyéb tevékenységeken keresztül éri el hatását.

Farkas (2002) a vidékfejlesztés fogalmán általában a vidéken élő emberek életminőségének javítását érti. Olyan összetett folyamatról van szó, melynek a gazdasági, társadalmi, szociális és környezeti hatásai is fontosak. Buckwel (1997) kutatásai során megállapította, hogy a vidékfejlesztés magában foglalja a helyi lakosságot, annak életformáját, a foglalkoztatási helyzetet, a jövedelem-szerkezetet, a lakhatási körülményeket és a szolgáltatások szintjét, valamint a kulturális

aspektusokat is: a hagyományos foglalkozásokat, ételeket, nyelvet, öltözködést és szokásokat.

A vidéki turizmus fogalma ma sokkal szélesebben értelmezendő, mint korábban, és a vidékfejlesztés egyik legfontosabb elemének tekinthető, hiszen a vidéki turizmus alapvető célja a vidéki lakosság - ezen belül elsősorban az agrártermelők - kiegészítő jövedelemhez juttatása, ezáltal megélhetési gondjaik mérséklése, életszínvonaluk növelése, s nem utolsósorban a helyben tartás, az elvándorlás megakadályozása. Gazdasági és társadalmi funkciói mellett jelentős ökológiai szerepe is van, a tájak sokszínűségének, a tájjellegnek a megőrzése, a természeti élőhelyek megóvása, általában az ökológiai rendszerek védelme tekintetében.

Szabó (2003) szerint a vidéki turizmus, a mezőgazdaság és a vidékfejlesztés kapcsolata egyértelmű, hisz a vidék színteret nyújt a mezőgazdasági tevékenységek számára, azaz a mezőgazdaság a vidékfejlesztés szerves része, a vidéki turizmus pedig a mezőgazdaságot egészíti ki.

A vidéki turizmus - azzal, hogy a mezőgazdasági tevékenységekből származó jövedelmet egészíti ki klasszikus értelemben - hozzájárul a mezőgazdaság vidéki értékeit megőrző funkciójának erősítéséhez. Ezeken a területeken, mint alternatív jövedelemszerzési lehetőség jelenik meg a falusi turizmus, mely egyrészt kapcsolódik a mezőgazdasághoz - hiszen azt egészíti ki -, másrészt céljait tekintve kapcsolódik a vidékfejlesztéshez, hiszen megvalósítja a gazdasági diverzifikációt, részt vállal a vidékfejlesztés ökológiai céljainak megvalósításában, és szerepe van a vidékfejlesztés társadalmi célkitűzéseiben, azaz a kulturális értékek, hagyományok megőrzésében.

A vidéki-falusi turizmus települési szinten megjelenő szerepe, előnye a vidék hármaskörének alapján a következők szerint összegezhető (Szabó, 2003):

- *Gazdasági szempontból* nagy előnye a falusi turizmusnak, hogy szinte pótlólagos beruházás nélkül ér el jövedelmet úgy, hogy a meglévő épületvagyon, természeti, szellemi értékeket hasznosítja. A családi gazdaságok gazdálkodásának jó kiegészítő árbevétel- és jövedelemforrása lehet (alternatív jövedelemszerzési lehetőséget biztosít). Nagy előnye a falusi vendéglátásnak, hogy a helyi és saját termékek direkt módon értékesíthetők. Továbbá pozitívan befolyásolhatja a település infrastrukturális fejlettségét. A családi gazdaságok gazdálkodásának jó kiegészítő árbevétel- és jövedelemforrása lehet (alternatív jövedelemszerzési lehetőséget biztosít). A vidéki népesség jövedelmének a növekedése a vidék fejlődését vonhatja maga után, bővíthető a vidéki foglalkoztatottság. Nagy előnye a falusi vendéglátásnak, hogy a helyi és saját termékek direkt módon értékesíthetők. Továbbá pozitívan befolyásolhatja a település infrastrukturális fejlettségét.

- *Társadalmi szempontból* a lakosság jövedelmének a növekedése elvezet a lakosság helyben tartásához. Ezen túlmenően lehetőség nyílik a népi hagyományok, helyi nevezetességek „értékesítésére”, a közösségi és kulturális értékek megőrzésére is. Legfontosabb társadalmi szerepét a vidéki életforma fenntartásában látható, mely összhangban áll az integrált vidékfejlesztés és a multifunkcionális mezőgazdaság által támasztott követelményekkel.

- *Ökológiai szempontból* a természeti értékek, mint idegenforgalmi termékek jelennek meg a turizmusban. A falusi turizmus jelentős szerepet játszhat a biodiverzitás fenntartásában, az ökológiai rendszerek és természeti élőhelyek védelmében.

Az utóbbi években a vidékfejlesztés egyre inkább központi szerepet tölt be a fejlett országok gazdaságpolitikájában. Az Európai Unió is nagymértékben támogatja a vidékfejlesztési projektumokat. Ebből részesül közvetve a vidéki turizmus is, mint a vidékfejlesztés egyik fontos eszköze. A falusi turizmus olyan összetett tevékenységgé fejleszthető Vajdaságban is, ami települési és kistérségi szinten egymásba kapcsolódó szolgáltatásrendszert alakíthat ki, miáltal közvetlenül és közvetve a fenntartható vidékfejlesztést segítheti. Hazánkban a gazdasági fejlődés területi egyenlőtlenségei a vidék elszegényedését és a városi agglomerációktól való folyamatos lemaradását, elszigetelődését eredményezték, illetve eredményezik. Ez a folyamat nagyon sok esetben a kisebb települések elöregedésével, elnéptelenedésével jár. A falusi turizmus, mint fejlesztési lehetőség nem kínál nagymértékű gazdasági fellendülést, sem pedig komplex megoldást a súlyos problémákkal küszködő kistérségnek, viszont kellemesebb lakókörnyezetet, fejlettebb környezetkultúrát, vonzóbb faluképet és, nem utolsósorban kiegészítő jövedelemforrást teremthet a helyi lakosság számára. Mindez pedig nagyban hozzájárul a települések népességmegtartó-képességének javításához.

Vajdaságban a vidéki gazdaság többlábon-állását kívánja megteremteni a vidéki tevékenységek diverzifikációjával, a tájmegőrzési funkciók hangsúlyozásával, a hagyományok ápolásával, a természet és a környezet védelmével.

A vidékfejlesztés támogatásával foglalkozó Európai Uniós programok nagy része már elérhető számunkra is, illetve a hazai fejlesztési alapok és programok támogatják a falusi és egyéb vidéki turizmus-formát, így számos településen eséllyel indultak ilyen jellegű projektekkel.

## Összegzés

A vidékfejlesztés mindazon tevékenységek összessége, amely a vidéki területeken élő lakosság gazdasági, ökológiai és társadalmi helyzetének javítására irányulnak. A vidékfejlesztés legfontosabb feladata a hátrányos helyzetű, periférián elhelyezkedő vidéki térségek fejlesztése és fejlődésre való képességének növelése. A vidékfejlesztés egyik lehetősége a vidéki turizmus fejlesztése. A vidéki turizmus alapvető célja a vidéki lakosság kiegészítő jövedelemhez juttatása, ezáltal megélhetési gondjaik mérséklése, életszínvonaluk növelése, s nem utolsósorban, a helyben tartás, az elvándorlás megakadályozása. Gazdasági és társadalmi funkciói mellett azonban jelentős ökológiai szerepe is van, elsősorban az egészséges élet természeti alapjainak védelme, a tájak sokszínűségének, a tájjellegnek a megőrzése, az erdő és más természeti élőhely megóvása, általában az ökológiai rendszerek védelme tekintetében. Mindemellett kiemelkedően fontos szerepet játszik a vidéki életformához szorosan kapcsolódó közösségi és kulturális értékek megtartásában, a falusi közösségekben megtestesülő értékek megőrzésében, elősegíti a népi értékek, hagyományok fennmaradását is, hiszen kínálatában a vendégfogadó vendégszeretetén, a település hangulatán, az épületeken, a műemlékeken kívül a helyi népművészet és a népszokások megismerttetése is szerepel.

A vidéki turizmus, mint fejlesztési lehetőség, nem kínál azonnali, nagymértékű gazdasági fellendülést, sem pedig komplex megoldást a súlyos problémákkal küszködő kistérségnek. Ám a tapasztalatok alátámasztják az alábbiakat: Új munkahelyeket teremt, a helyi lakosságra épül, az ottani munkaerőt köti le, így nő a foglalkoztatottság. A családok falusi turizmusba történő bekapcsolódása enyhíti a munkanélküliséget. A látogatók a helyben előállított termékeket fogyasztják, így a mezőgazdasági javak egy részének ez biztos keresletet jelent, tehát érzékelhető a termelés- és fogyasztásösztönző tovagyrúzó hatás. A mezőgazdasági tevékenységből élők kiegészítő jövedelemforrása lehet. A lakóhelyen belüli és kistérségi együttműködések generálja, ösztönzi. Ha jól működik, helyi adóbevételhez jut a helyi önkormányzat is, amit további fejlesztésre lehet fordítani. Hozzájárul a szűkebb és a tágabb értelemben vett lakókörnyezet esztétikusabbá, kellemesebbé tételéhez; az életkörülmények, az életszínvonal javulásához. Igényli a hagyományok, a művelődéstörténeti és művészeti, valamint a közösségi értékek megőrzését, a népi mesterségek és a népművészet gyakorlását, amely egyrészt elősegíti a tradicionális termelési módszerek és életmód fenntartását, másrészt a természeti és kulturális értékek védelmét. Jelentős hatása van az emberi kapcsolatok alakulásában: nyitottabbá válik

a falusiak számára a világ, míg a városiak megismerik a gyökereket, a hagyományokat, a szokásokat; vélemények és eszmék cseréjére ad lehetőséget. A falvakból nem vándorolnak el, így azok nem néptelenednek el, illetve a település megmenekül a visszafejlődéstől, sorvadástól. Ha sikeres a falusi turizmus gyakorlata, ismertté válik a falu. A jó hírnév az egész térség, illetve az ország turizmusára jó hatással van.

### ***Irodalomjegyzék***

- Bálint, J. – Nagy, G. (2007): Vidékfejlesztés, Debreceni Egyetem, Debrecen, 2007, 365.p.
- Buckwel, A. (1997): Towards a Common Agricultural and Rural Policy for Europe  
In: European Economy, European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs, reports and Studies, No. 5. Luxemburg
- Csizmadia, L. (1993): Falusi turizmus - környezetbarát turizmus oktatási összefüggései, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző, Budapest
- Dorgai, L. (1999): A területfejlesztéstől a vidékfejlesztésig az agrárgazdaság nézőpontjából. In: Vidékfejlesztés vidékpolitika. Agroinform Kiadóház. Bp. 89.p
- Farkas, T. (2002): Vidékfejlesztés a fejlődéstudományok és a fejlesztési koncepciók tükrében. Tér és Társadalom. XVI. évf. 1. sz. 41.p.
- Font, E. (1999): A vidék gondja globális vagy lokális kérdés? In: Vidékfejlesztés vidékpolitika. Szerk. Pócs Gy., Agroinform Kiadóház, Budapest, 7-18.p.
- Gannon, A. (1994): Rural tourism as a factor in rural community economic development for economies in transition. Journal of Sustainable Tourism, Vol. 1. No. 1-2. pp. 51-60. (In: Rátz – Puczkó [1998])
- <http://www.vetesforgo.hu> - Vidékfejlesztési menedzsment és marketing e-learning
- Jávor, K. (1997): Magyarország vidékfejlesztési programja. VÁTI Kht. Budapest, 26. p.
- Jenkei, L. (1996): A falusi turizmus helyzete Magyarországon In: A falusi turizmus, mint a vidéki térségek megújításának egyik esélye, FTOSZ, MTARKK. Szombathely
- Kovács, D. (2003): Falusi és vidéki turizmus – értelmezések a nemzetközi szakirodalomban, A falusi turizmus hagyományai, Mezőgazda Kiadó, Budapest
- Kovács, D. (szerk.) (2002): A falusi turizmus hagyományai, Mezőgazda Kiadó, Budapest

- Könyves, E. – Müller, A. (2001): Szabadidős programok a falusi turizmusban, Szaktudás, Budapest
- Muhi B. (2010): A vajdasági falusi turizmus fenntartható fejlesztésének szempontjai, Journal Business Economy, Educons University, 2/2010. pp. 431-447
- Muhi B. (2012): A turizmus mint alternatív jövedelemszerzési lehetőség Vajdaság tanyavilágában, Vajdasági Magyar Tudóstalálkozó, Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács, Szabadka, 2012. pp 283-294
- Muhi B. (2013): A vidékfejlesztés kihívásai a XXI. században - nemzetközi és hazai álláspontok, Vajdasági Magyar Tudóstalálkozó, Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács, Szabadka, 2013. pp. 238-248
- Muhi, B. (2011): Falusi turizmus és vidékfejlesztés – A falusi turizmus szerepe az Európai Unió és hazánk vidékfejlesztési politikájában, Árgus, Újvidék
- Nanszákné (1996): Turisztikai termékfejlesztés. Kereskedelmi és Gazdasági Főiskola, Szolnok
- Nemes, G. (2000): Az Európai Unió vidékfejlesztési politikája – az integrált vidékfejlesztés lehetőségei. Közgazdasági Szemle, 6. sz.
- Rátz, T. – Puczkó, L. (1998): Rural Tourism and Sustainable Development in Hungary. In
- Hall, D. – O'Hanlon, L. (eds.): Rural Tourism Management: Sustainable Options. International Conference, Conference Proceedings; Scottish Agricultural College, Auchincruive, Ayr, Scotland, UK, pp. 450-464.
- Sarudi, Cs. (2003): Térség- és vidékfejlesztés: a magyar térgazdaság és az európai integráció, Agroinform, Kaposvár
- Szabó, B (2003): A falusi turizmus ökonomiai kérdései, Acta Agraria, Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum, Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar, Vállalatgazdaságtani Tanszék, Debrecen

### **Abstract**

*Rural development is a set of activities aimed at improving the economic, ecological and social situation of rural populations. The most important task of rural development is to improve the peripheral rural areas. One possibility of rural development is the strengthening of rural tourism. The basic objective of rural tourism is to provide supplementary income for the rural population, thereby*

*reducing their problems, increasing their standard of living, and, last but not least, preventing migration of local population. In addition to its economic and social functions, it has also a significant ecological role, to protect the natural bases of healthy life, to preserve the diversity of landscapes, forests and other natural habitats, and generally to protect ecosystems.*

*Rural tourism has great potential in the Vojvodina province. The tourist offer of the region is based on the natural, anthropogenic and cultural treasures of the area. At the national level, on the tourist map almost 200 villages are listed as tourist destinations, and most of them are located in Vojvodina.*

Keywords: rural development, rural tourism, Vojvodina